

Dokument nr. 8:68

(2006-2007)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Odd Einar Dørum,
Trine Skei Grande og Lars Sponheim

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Odd Einar Dørum, Trine Skei Grande og Lars Sponheim om å utarbeide forpliktende nasjonale rekrutteringsplaner for å sikre tilstrekkelig antall kvalifiserte lærere i grunn- og videregående skole

Til Stortinget

BAKGRUNN

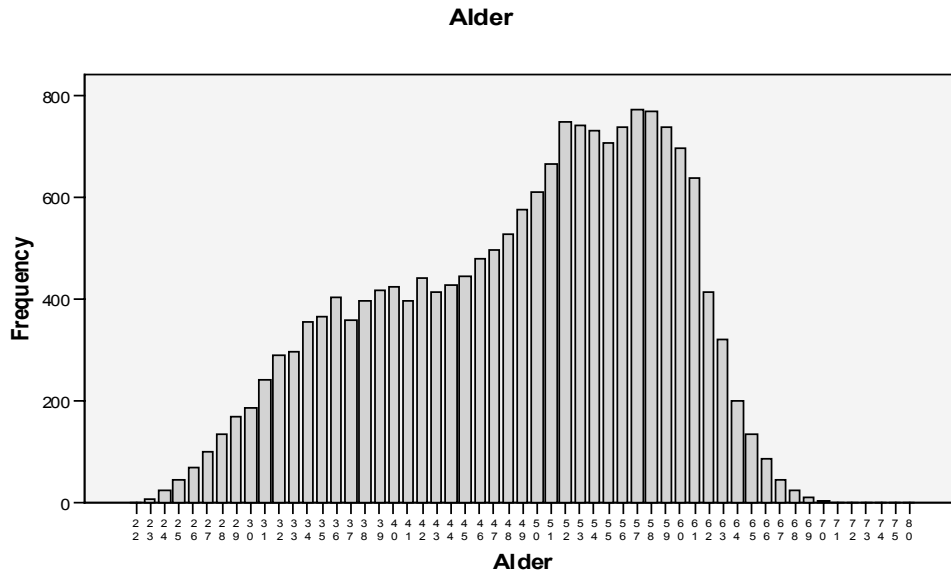
At lærermangel og beslektede problemstillinger er et problem og en politisk utfordring i mange land er ikke noe nytt. For eksempel har det i OECD-rapportserien "Education at a Glance" blitt slått fast at i de kommende tiårene vil den overveiende tendensen i en rekke OECD-land være at antall elever øker mens et stigende antall eldre lærere vil pensjonere seg. Parallelt med dette er rekrutteringen av yngre lærere for dårlig. Også i OECD-rapporten "Teachers Matter: Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers" (2005) – som analyserer 25 lands utvikling på nevnte område, herunder Norge, blir dette fremhevet som utviklingstrekk det er behov for å ta på alvor, og flere mulige tiltak vurderes og analyseres. I et av de tidlige kapitlene i rapporten heter det blant annet:

"There are two broad concerns about the supply of teachers. One relates to teacher numbers: many countries are either currently experiencing, or will shortly face, a quantitative shortage of teachers. There are particular concerns about teacher shortages in areas such as mathematics, science, ICT and language

ges. (...) The other concern is more qualitative, and reflects trends in the composition of the teacher workforce in terms of academic background, gender, knowledge and skills. The ageing of the teacher workforce is compounding recruitment concerns."¹

Oppslag i media den siste tiden har aktualisert problematikken knyttet til den forestående lærermangelen i norsk skole. Ifølge tall fra Utdanningsforbundet, som baserer seg på Kommunenes Sentralforbunds (KS) lønns- og personalstatistikk per 1. oktober 2005, er halvparten av lærerne i videregående skole over 50 år, mens det i grunnskolen er 37 prosent i samme aldersgruppe. Samtidig opplyses det at gjennomsnittsalderen for ansatte i den videregående skolen er 49 år. I løpet av en tiårsperiode vil man derfor trolig måtte erstatte et ikke ubetydelig antall lærere i den videregående skolen. Et noe lavere tall må påregnes for grunnskolen, gjennomsnittsalderen for ansatte opplyses å være 45 år, men det er likevel klart at det også vil være et betydelig lærerunderskudd på dette nivået med mindre målrettede tiltak settes inn. Parallelt med dette øker antallet elever. For eksempel er det slik at antallet personer mellom 16 og 18 år har gått opp med tjue tusen siden 2001, og skal øke med ytterligere femten tusen til 2009. Det er således høyst usikkert om, og lite trolig at, antallet nyutdannede lærere vil kunne kompensere for disse utviklingstrekkene, særlig med tanke på etterspørsele etter velkvalifisert arbeidskraft i dagens arbeidsmarked.

¹ OECD (2005), *Teachers Matter: Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers*, s. 39.

Figuren viser alderssammensetningen for lærere i videregående opplæring i hele landet med unntak av Oslo i 2005. Kilde: Utdanningsforbundet/PAI 2005.

Etter forslagsstillernes mening er det derfor et åpenbart behov for et nasjonalt og helhetlig planmessig arbeid for å rekruttere nye lærere og i større grad beholde eldre lærere, særlig i den videregående skolen. Tilsvarende plan bør innen rimelig tid også iverksettes med hensyn til lærere i grunnskolen, men forslagsstillerne er av den oppfatning at presset er størst i den videregående skolen, og at man derfor bør prioritere planarbeidet til dette nivået i første omgang, det vil si innen utgangen av 2007. Erfaringene knyttet til utarbeidelsen og iverksettingen av en nasjonal rekrutteringsplan for lærere i den videregående skolen antas uansett å ha betydelig overføringsverdi med hensyn til tilsvarende plan for lærere i grunnskolen. Rekrutteringsplanen bør derfor utformes slik at den på sikt kan utvides til å gjelde hele grunnopplæringen, noe forslagsstillerne ser for seg bør skje innen utgangen av 2008. Forslagsstillerne vil understreke at rekrutteringsstrategier for lærere i grunnskolen og i den videregående skolen uansett må sees i sammenheng, og også ta høyde for at rekrutteringen blant annet vil kunne påvirkes av endrede kompetansebestemmelser og inntaksregler til lærerutdanningen.

Det finnes allerede en rekke internasjonale rapporter og forskningsfunn som berører temaet lærerrekruitering i vid forstand. Disse bør i overveiende grad legges til grunn i utformingen av en nasjonal rekrutteringsplan. Videre bør en slik plan, uansett hvilket nivå planen rettes mot, etter forslagsstillernes mening, minimum vektlegge følgende fire elementer:

1. Rekruttering av nye lærere

En nasjonal rekrutteringsplan for lærere må inneholde strategier for hvordan man kan gjøre læreryrket mer attraktivt og dermed få flere til å

velge å bli lærere. En betydelig innsats må legges ned for at man skal sikre tilstrekkelig antall nye lærere i tiden som kommer, blant annet gjennom målrettede informasjonskampanjer o.a. Forslagsstillerne vil i denne forbindelse særlig peke på det generelle behovet for å heve læreryrkets status. En endring og utvidelse av allmennlærerutdanningen vil etter forslagsstillernes mening blant annet kunne bidra til dette.

2. Rekruttering av lærere fra andre relevante yrker

En nasjonal rekrutteringsplan bør også tenke nytt, blant annet i forhold til hvordan man i større grad kan trekke veksler på kompetansen som finnes utenfor skolen, og hvordan man kan nyttiggjøre seg denne. Forslagsstillerne tenker her særlig på hvordan man for eksempel kan rekruttere ingeniører som realfagslærere, økonomer til å undervise i økonomifag og så videre. Det bør vurderes om det bør opprettes særlige incentivordninger for å tiltrekke denne type potensielle lærere, herunder særskilte pedagogiske kvalifiseringsstipend. Dette er tiltak som åpenbart vil være svært relevant, særlig i videregående skole.

3. Tiltak for å styrke og sikre kompetansen hos lærere

Etter forslagsstillernes mening er det å satse på systematisk kompetanseheving noe av det viktigste man kan gjøre for å beholde gode lærere og sikre den kompetansen det er behov for i skolen. Forslagsstillerne vil i denne sammenheng blant annet vise til Dokument nr. 8:81 (2005-2006) om å innføre et kompetanseår for lærere i grunn- og videregående skole. Det er av avgjørende betydning at satsingen på kompetanseheving blant norske lærere vedvarer, og ikke minst får den

nødvendige systematikk. I tillegg vil et systematisk kompetansehevingstilbud bidra til å gjøre læreryrket mer attraktivt.

4. Seniortiltak for å beholde verdifull kompetanse i skolen

Et annet sentralt element i en rekrutteringsplan er behovet for å beholde verdifull kompetanse i skolen lenger enn hva man gjør i dag. Pensjonsalderen til lærere er i gjennomsnitt 60 år. Ifølge tall fra Utdanningsforbundets medlemspanel ønsker så mange som tre av fire lærere å arbeide etter fylte 60 år, men mange opplever at det i liten grad legges til rette for dette. Flere virkemidler bør vurderes i denne sammenheng, herunder hvorvidt man i større grad kan tilrettelegge for redusert arbeidsbyrde for eldre arbeidstakere. Dette vil, i likhet med foregående punkt, også bidra til å gjøre læreryrket mer attraktivt.

Listen foran må ikke ansees som uttømmende, men angir etter forslagsstillernes mening en viktig retning for arbeidet med å utforme og iverksette en helhetlig, nasjonal rekrutteringsplan for lærere. Forslagsstillerne vil videre understreke betydningen av å ha lærere med høy kompetanse innen alle fagområder, og at det bør være et mål for norsk skole å sikre at alle elever møtes av profesjonelle lærere med

adekvat faglig og pedagogisk kompetanse. Særlig viktig er det å rekruttere lærere med realfaglig bakgrunn, men det er også viktig å minne om at vi står overfor store utfordringer knyttet til det å rekruttere lærere med kompetanse innenfor fremmedspråk. En rekrutteringsplan bør selvsagt utformes også med dette som bakteppe.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber Regjeringen snarest mulig, og senest innen utgangen av 2007, iverksette en forpliktende nasjonal rekrutteringsplan for å sikre tilstrekkelig antall kvalifiserte lærere i den videregående skolen.

II

Stortinget ber Regjeringen snarest mulig, og senest innen utgangen av 2008, iverksette en forpliktende nasjonal rekrutteringsplan for å sikre tilstrekkelig antall kvalifiserte lærere i grunnskolen.

16. april 2007

